

ПРОГНОСТИЧНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, РОЗРОБЛЕНІ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ, В ЗМІСТІ ПОСІБНИКА З ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

О. В. Мушка,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник
відділу інновацій та стратегій розвитку освіти
Інституту педагогіки НАПН України

У статті розглядається проблема конструювання і відображення навчальних матеріалів про прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені у незалежній Україні в змісті посібника з педагогічного прогнозування для вчителя. Обґрунтовано, що теоретична й практична підготовка вчителя до прогнозування розвитку системи загальної середньої освіти передбачатиме засвоєння ним прогностичних знань і вмінь, пов'язаних із прогностичними моделями розвитку загальної середньої освіти, розробленими в незалежній Україні. Визначено, що одним із оптимальних шляхів відображення цих навчальних матеріалів є конструювання відповідного параграфу (розділу) посібника з педагогічного прогнозування для вчителя. Визначено й обґрунтовано чіткий перелік навчальних матеріалів про прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні, що доцільно відобразити в змісті посібника, їх розподіл за його текстовим і позатекстовим компонентами.

Ключові слова: прогностична модель; пошуковий прогноз; нормативний прогноз; розвиток системи загальної середньої освіти; учитель; посібник.

Постановка проблеми. Одним із важливих складників науково-методологічного й методичного забезпечення освітньої реформи в Україні мають стати засоби освітньо-педагогічного прогнозування, котрі дадуть змогу передбачити бажаний стан вітчизняної системи загальної середньої освіти, оптимальні шляхи й строки його досягнення. Особливе місце серед цих засобів займають пошукові й нормативні прогнозні моделі, що дають змогу передбачити «можливі стани об'єкта прогнозування в майбутньому», «можливі шляхи і строки досягнення цих станів» [21,

с. 394–395]. Важливим джерелом, що дає змогу реконструювати й проаналізувати таку прогнозну інформацію щодо розвитку системи загальної середньої освіти України в історичній ретроспективі є відповідні директивні документи органів державної влади. За допомогою цих документів можна реконструювати тогочасну візію тенденцій розвитку системи загальної середньої освіти, образ бажаного майбутнього стану цієї системи, шляхів і строків його досягнення.

Вивчення історичного розвитку системи загальної середньої освіти незалежної України, а також спроб його передбачення й керування ним, реформування зазначеної системи, зафіксованих у директивних документах тісно пов'язано з проблематикою підготовки педагогічних працівників до прогнозування розвитку системи загальної середньої освіти України. Аналіз цієї проблематики дав нам змогу сформулювати проблему нашого дослідження — конструювання і відображення навчальних матеріалів про прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні в змісті посібника з педагогічного прогнозування для вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика реформування системи загальної середньої освіти України ґрунтовно досліджувалася в наукових працях українських учених, серед яких необхідно відзначити наукові публікації Н. Бібік (аналіз проблем наукового забезпечення модернізації загальної середньої освіти) [1], Л. Березівської (історико-педагогічний аналіз процесу реформування загальної середньої освіти в Україні, головних концепцій і проектів реформ шкільної освіти) [2; 3], В. Кременя (філософське осмислення й цілепокладання модернізаційних процесів у загальній середній освіті в контексті цивілізаційних змін) [7], В. Кременя, Т. Левовицького, В. Огнев'юка, С. Сисоєвої та ін. (філософські, методологічні, історичні, соціальні, організаційно-управлінські аспекти освітніх реформ) [10] та ін.

Дослідження спирається на теоретичні положення освітньо-педагогічної прогностики, прогнозування розвитку системи загальної середньої освіти загалом та закладів загальної середньої освіти зокрема, сформульовані в наукових працях О. Топузова [22] та Д. Пузікова [19; 20], застосування цих теоретичних знань у процесі підготовки вчителя до прогнозування розвитку загальної середньої освіти [18].

Актуальність і наукова новизна поданих у статті наукових результатів полягає в тому, що прогностичний характер директивних документів, присвячених розвитку системи загальної середньої освіти ще не став предметом цілісного дослідження. Так само відсутні вітчизняні наукові дослідження, присвячені використанню результатів ретроспективного аналізу цих моделей у процесі підготовки вчителя до прогнозування розвитку системи загальної середньої освіти. І лише окремі теоретичні положення, розвинуті автором в цій статті, були оприлюднені нею й обговорені на наукових конференціях, тези доповідей до яких опубліковано [8; 9].

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення навчальних матеріалів про прогностичні моделі розвитку вітчизняної системи загальної середньої освіти, ре-

конструйовані за допомогою ретроспективного аналізу директивних документів, розроблених й ухвалених в Україні в період 1991–2017 рр., окреслення шляхів відображення цих матеріалів у змісті посібника з педагогічного прогнозування для вчителя.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб презентувати результати ретроспективного аналізу прогностичних моделей розвитку загальної середньої освіти, розроблених у незалежній Україні в змісті посібника з педагогічного прогнозування для вчителя, цю інформацію необхідно дидактично опрацювати, оформити й подати як навчально-методичні матеріали цього посібника.

Зауважимо, що навчальні матеріали, пов'язані з прогностичними моделями розвитку загальної середньої освіти, розробленими в незалежній Україні, є досить об'ємними й складними. Однак уникнути відображення цих матеріалів у змісті посібника з педагогічного прогнозування для вчителя є, на нашу думку, неможливим і недоцільним. Вивчення результатів ретроспективного аналізу прогностичних моделей розвитку загальної середньої освіти, розроблених у незалежній Україні, матиме велике значення для педагогічного працівника, який оволодіватиме теорією і практикою освітньо-педагогічного прогнозування.

По-перше, опрацювання цих результатів учителем сприятиме кращому оволодінню ним положеннями теорії освітньо-педагогічного прогнозування (щодо видів прогнозів, їх параметрів, принципів, етапів і найважливіших процедур розроблення тощо).

По-друге, вивчення цих результатів забезпечуватиме оволодіння ним методологією освітньо-педагогічного прогнозування, зокрема важливу інформацією про застосування в ньому інструментарію моделювання (задля розроблення пошукових і нормативних моделей об'єкта прогнозування). Зауважимо, що методи моделювання розглядалися І. В. Бестужевим-Ладою [21, 20–21] та Б. С. Гершунським [4, с. 126–135] як один із найважливіших «способів розроблення прогнозу» [21, 20].

По-третє, збагатить учителя знаннями про об'єкт прогнозування (розвиток системи загальної середньої освіти), його характеристики, змінні (як ендегенні, так і екзогенні), параметри, динамічні ряди змінних, тенденції), що міститимуться в матеріалах, пов'язаних із прогностичними моделями розвитку загальної середньої освіти, розробленими в незалежній Україні.

По-четверте, вивчення результатів ретроспективного аналізу прогностичних моделей розвитку загальної середньої освіти, розроблених у незалежній Україні, сприятиме практичній підготовці вчителя до здійснення освітньо-педагогічного прогнозування розвитку системи загальної середньої освіти, формуванню в нього необхідних прогностичних умінь і навичок. Цьому може суттєво посприяти методичний апарат (запитання, завдання, тести тощо). Особливо важливим для здійснення практичної підготовки вчителя до освітньо-педагогічного прогнозування розвитку системи загальної середньої освіти за допомогою цих результатів є

детальний аналіз причин здобутків і невдач розробників прогностичних моделей. Важливо, щоб учитель залучився до пошуку цих причин, пропонував і обґрунтовував власні пропозиції щодо засобів, за допомогою яких можна посилити здобутки та усунути недоліки в процесі розроблення й упровадження таких моделей.

Для створення відповідних навчальних матеріалів необхідно визначити, яка інформація про прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні, буде відображена на сторінках посібника, і в якому вигляді (текстовому, позатекстовому).

Зауважимо, що з'ясування питання щодо обсягу (параграф або розділ), в якому матеріали про прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні, відображатиметься в змісті посібника з педагогічного прогнозування для вчителя, ми залишаємо на розсуд його наукового редактора та колективу авторів.

За змістом, усі навчальні матеріали, пов'язані з цими моделями, що будуть відображені в такому посібнику, можна поділити на п'ять відносно однорідних груп, а саме:

- розроблена й обґрунтована автором історична періодизація становлення нормативної бази розвитку системи загальної середньої освіти України, директивні документи якої визначали образ майбутнього цієї системи, різною мірою втілений у реальність;
- тексти директивних документів (або витяги з них) із цієї нормативної бази, на основі яких відбувалася реконструкція названих прогностичних моделей;
- інформація про реконструйовані прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні;
- навчальні матеріали з теорії і методики освітньо-педагогічної і дидактичної прогностик (терміни, теоретичні положення тощо), необхідні для засвоєння цієї інформації;
- питання, тести й завдання, що забезпечуватимуть засвоєння теоретичного матеріалу, практичну підготовку вчителя до прогнозування розвитку системи загальної середньої освіти, формування його прогностичних умінь і навичок.

У текстовому компоненті посібника з педагогічного прогнозування для вчителя мають знайти відображення чотири види навчальних матеріалів, пов'язаних із прогностичними моделями розвитку загальної середньої освіти, розробленими в незалежній Україні.

1. Історична періодизація становлення нормативної бази розвитку системи загальної середньої освіти України розроблена й обґрунтована автором. За цією періодизацією можна виділити чотири основні періоди становлення нормативної бази розвитку зазначеної системи, а саме:

- **початковий період (1991–1999 рр.),** упродовж якого в процесі становлення нормативної бази розвитку системи загальної середньої освіти виразно про-

являлися дві найголовніші тенденції: по-перше, українізація загальної середньої освіти, зумовлена здобуттям Незалежності, необхідністю самостійного розвитку української держави й утвердження української культури; по-друге, наслідки освітньої реформи 1980-х років (перехід до 11-річної школи, подальша гуманізація й гуманітаризація освіти, поширення ідей педагогіки співробітництва, інформатизація загальної середньої освіти тощо);

- **період активізації (1999–2010 рр.)**, упродовж якого прискорення становлення цієї бази зумовлено цілісною реформою системи загальної середньої освіти, започаткованою новим міністром освіти В. Г. Кременем. Зазначена реформа розпочиналася в сприятливих політичних й економічних умовах. Реформа охопила практично весь період здобуття загальної середньої освіти (перехід до дванадцятирічної загальної середньої освіти), всі рівні загальної середньої освіти й складники педагогічної системи школи. До основних тенденцій цього періоду необхідно віднести стандартизацію, профілізацію, швидку інформатизацію, демократизацію загальної середньої освіти, упровадження компетентнісного підходу тощо;

- **період різкого сповільнення (контрреформаційний) (2010 рік — початок 2014 року)**, найважливішим проявом якого стало скорочення тривалості загальної середньої освіти з дванадцяти до одинадцяти років. Виразно проявилася тенденція до централізації в управлінні загальною середньою освітою, нехтування думкою провідних вітчизняних учених і наукових установ у процесі створення директивних документів, що визначали розвиток загальної середньої освіти в цей період;

- **період повернення до освітньої реформи (весна 2014 року — теперішній час)**, для котрого характерно декларування цілісної, системної, докорінної й незворотної освітньої реформи, що відображується в змісті її нормативної бази. Одними з важливих тенденцій цього періоду розвитку системи загальної середньої освіти є надання належної уваги нормативно-правовому, науково-методологічному й методичному забезпеченню освітньої реформи, інформуванню населення про її зміст й очікувані результати.

Зазначимо, що процес становлення нормативної бази розвитку системи загальної середньої освіти України ще не завершено, оскільки на освітян очікує обговорення нової редакції Закону України «Про загальну середню освіту», ухвалення його Верховною Радою України.

Історична періодизація відобразатиметься в основному (інформаційному) тексті посібника.

2. У додатковому тексті посібника необхідно відобразити витяги з текстів директивних документів, на основі яких відбувалася реконструкція названих прогностичних моделей, а саме:

- **Закону України «Про освіту» від 23.05.1991 р. № 1060-XII** (хоч цей акт і був прийнятий за три місяці до проголошення незалежності України, цей закон визначив тенденції розвитку системи загальної середньої освіти вже незалежної держави) [15];

- **Концепції середньої загальноосвітньої школи України**, затвердженої 1991 р. рішенням Колегії Міністерства освіти України [6];
- **Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»)**, схваленої I з'їздом педагогічних працівників України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 р. № 896 [5];
- **Закону України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 р. № 651-XIV [12];**
- **Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа)**, затвердженої постановою Колегії Міністерства освіти і науки України, президії Академії педагогічних наук України від 22.11.2001 р. № 12/5–2 [13];
- **Національної доктрини розвитку освіти**, затвердженої указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347–2002 [14].
- **Закону України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» від 06.07.2010 р. № 2442-VI [11];**
- **Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року**, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р. [17];
- **Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [16].**

Зауважимо, що витяги з цих директивних документів (правових актів), подані в додатковому тексті посібника, мають посторінково супроводжувати інформацію про реконструйовані прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні, про які буде сказано нижче.

Перелік цих директивних документів необхідно подати в основному тексті посібника з педагогічного прогнозування. Інформація про розробників (авторів) та стисла характеристика цих документів, обґрунтування їх значення для реконструювання (визначення) прогностичних моделей розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні, подається в пояснювальному тексті, а саме: в поясненні усередині основного тексту (поданих у дужках), або текстових даних, оформлених у вигляді врізів (врізок) до основного тексту посібника.

3. В основному (інформаційному) тексті посібника має розміщуватися інформація про реконструйовані прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні. Доцільно тісно пов'язати цю інформацію з наведеними вище директивними документами (правовими актами). Уміщена в тексті посібника навчальна інформація про ці акти складатиметься із загальної та змістової характеристики цих прогностичних моделей.

Інформаційний текст, що відображатиме загальну характеристику прогностичної моделі, міститиме результати її аналізу за такими показниками: вид прогнозу (пошуковий або нормативний), параметри прогнозу (період упередження, прогнозний горизонт), деталізованість, урахування прогнозного фону, результа-

ти реалізації (подальші управлінські рішення, зміни в системі загальної середньої освіти) [8].

Змістова характеристика цих прогнозних моделей вибудовуватиметься за основними змістовими напрямками розвитку системи загальної середньої освіти, закладеними Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, а саме: рівний доступ усіх дітей до якісної освіти; створення умов для навчання учнів за місцем проживання; забезпечення регулярного підвезення учнів до шкіл; реформування змісту загальної середньої освіти (урахування в ньому компетентностей особистості); забезпечення співпраці учня, вчителя і батьків (педагогіка партнерства); підвищення мотивації професійної діяльності вчителя; надання вчителю академічної свободи; стимулювання вчителя до професійного зростання; зорієнтованість на потреби учня (дитиноцентризм); удосконалення процесу виховання; реформування структури школи (відповідно вимог реформування змісту загальної середньої освіти, формування компетентностей учнів); автономізація школи, пов'язана з децентралізацією управління загальною середньою освітою; забезпечення справедливого розподілу бюджетного (державного й місцевого) фінансування закладів загальної середньої освіти; забезпечення необхідних умов, засобів і технологій для навчання учнів, учителів і батьків (шляхом створення сучасного освітнього середовища закладу загальної середньої освіти) [17].

4. В пояснювальному складнику основного тексту посібника необхідно відобразити посторінковий словник і теоретичні положення, необхідні для засвоєння вчителями інформації про подані результати ретроспективного аналізу реконструйованих прогностичних моделей розвитку загальної середньої освіти, розроблених у незалежній Україні. Зазначимо, що посторінковий словник цього параграфу (розділу) посібника не повинен бути завеликим (оскільки більшість термінів прогностики буде подано в інших підрозділах цієї навчальної книги відповідно до їх змісту). Однак у ньому необхідно відобразити окремі терміни, що безпосередньо пов'язані з навчальними матеріалами, вміщеними в основному тексті цього підрозділу посібника, зустрінатимуться в ньому, наприклад, «пошуковий прогноз», «нормативний прогноз» тощо.

Забезпечення теоретичної і практичної підготовки вчителя до прогнозування розвитку загальної середньої освіти, формування в нього прогностичних умінь і навичок здійснюватиметься за допомогою позатекстового компонента навчального посібника, його методичного апарата (сукупності запитань, тестів, завдань). Важливо, щоб цей апарат посібника включав запитання й завдання, виконання яких забезпечуватиме різні рівні засвоєння навчального матеріалу про прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні, а саме: репродуктивний (відтворення прочитаного, розв'язання

завдання за поданим зразком), пошуковий (розв'язання проблемного завдання, що передбачає самостійний пошук інформації, застосування здобутих теоретичних знань, сформованих умінь і навичок щодо іншого об'єкта прогнозування), творчий (самостійне визначення об'єкта прогнозування, завдання прогнозу, розроблення прогнозу тощо).

Позатекстовий компонент посібника з педагогічного прогнозування для вчителя може також вміщувати умовно-графічні зображення, а саме: схеми, графіки, діаграми тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Теоретична й практична підготовка вчителя до прогнозування розвитку системи загальної середньої освіти передбачатиме засвоєння ним прогностичних знань і вмінь, пов'язаних із прогностичними моделями розвитку загальної середньої освіти, розробленими в незалежній Україні. Одним з оптимальних шляхів відображення цих навчальних матеріалів є конструювання відповідного параграфа (розділу) посібника з педагогічного прогнозування для вчителя.

У змісті посібника доцільно відобразити декілька груп навчальних матеріалів, а саме: історичну періодизацію становлення нормативної бази розвитку системи загальної середньої освіти України; витяги з текстів директивних документів із цієї нормативної бази, на основі яких відбувалася реконструкція цих прогностичних моделей; інформацію про реконструйовані прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні; навчальні матеріали з теорії і методики освітньо-педагогічної і дидактичної прогностик (терміни, теоретичні положення тощо), необхідні для засвоєння цієї інформації; питання, тести й завдання, що забезпечуватимуть засвоєння цього теоретичного матеріалу, практичну підготовку вчителя.

Таким чином, відображення цих матеріалів у посібнику з педагогічного прогнозування здійснюватиметься як у його текстовому (основний інформаційний текст; витяги з директивних документів у додатковому тексті; посторінковий словник найважливіших термінів, дані про документи та їх розробників, пояснення до них у дужках у пояснювальному тексті), так і позатекстовому компонентах (методичний апарат, що забезпечуватиме організацію теоретичної й практичної підготовки вчителя, складатиметься із питань, завдань і текстів різного рівня складності; умовно-графічні ілюстрації (схеми, графік, діаграми тощо).

Перспективи подальших досліджень пов'язано зі створенням та експериментальною апробацією текстових і позатекстових матеріалів про прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні, що увійдуть до змісту посібника з педагогічного прогнозування для вчителя, підготовленим їх до опублікування.

Використані джерела

1. Бібік Н. М. Проблеми наукового забезпечення модернізації загальної середньої освіти / Н. М. Бібік // Педагогіка і психологія. — 2008. — № 1. — С. 40–46.
2. Березівська Л. Д. Журнал «Рідна школа» як джерело історії реформування загальної середньої освіти в Україні: концепції і проекти / Л. Д. Березівська // Педагогічні науки: зб. наук. праць. — Вип. 81. — Т. 1. — Херсон: Херсонський державний університет; вид. дім «Гельветика», 2018. — С. 9–15.
3. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті: монографія / Л. Д. Березівська; Інститут педагогіки НАПН України. — К.: Богданова А. М., 2008. — 406 с.
4. Гершунский Б. С. Образовательно-педагогическая прогностика. Теория, методология, практика: учеб. пособ. / Б. С. Гершунский. — М.: Флинта: Наука, 2003. — 768 с.
5. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття. — К.: Райдуга, 1994. — 64 с.
6. Концепція середньої загальноосвітньої школи України // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. — 1992. — № 4. — С. 4–29.
7. Кремень В. Структурна модернізація освіти в контексті цивілізаційних змін / В. Кремень // Педагогіка і психологія. — 2011. — № 2. — С. 5–13.
8. Мушка О. В. Аналіз прогностичних моделей розвитку загальної середньої освіти, розроблених у незалежній Україні / О. В. Мушка // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 р. — К.: Педагогічна думка, 2017. — С. 47.
9. Мушка О. В. Прогностичні моделі розвитку загальної середньої освіти, розроблені в незалежній Україні як об'єкт наукового аналізу / О. В. Мушка // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 р. — К.: Інститут педагогіки, 2016. — С. 69–70.
10. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія: монографія / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоевої. — К.: ТОВ «Видавниче підприємство «Едельвейс», 2013. — 460 с.
11. Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу: Закон України від 06.07.2010 р. № 2442-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2442-17>. — Назва з екрана.
12. Про загальну середню освіту: Закон України від 13.05.1999 р. № 651-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 28. — Ст. 230.
13. Про Концепцію загальної середньої освіти (12-річна школа): постанова Колегії Міністерства освіти і науки України, Президії Академії педагогічних наук України від 22.11.2001 р. № 12/5-2 [Електронний ресурс] // Освіта.ua. — Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/2712/. — Назва з екрана.
14. Про національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347-2002 [Електронний ресурс] / Президент України // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347-2002>. — Назва з екрана.
15. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 р. № 1060-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 34. — Ст. 451.

16. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2017. — № 38–39. — Ст. 380.
17. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р.; Концепція [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>. — Назва з екрана.
18. Пузіков Д. О. Методика підготовки суб'єктів освітньої діяльності до застосування теоретичної моделі прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Д. О. Пузіков. // Український педагогічний журнал. — 2018. — № 2. — С. 75–82.
19. Пузіков Д. О. Модель прогнозування розвитку загальноосвітнього навчального закладу в системі внутрішньшкільної методичної роботи / Д. О. Пузіков // Український педагогічний журнал. — 2016. — № 4. — С. 86–93.
20. Пузіков Д. О. Теоретична модель прогнозування розвитку загальної середньої освіти / Д. О. Пузіков. // Український педагогічний журнал. — 2017. — № 4. — С. 128–137.
21. Рабочая книга по прогнозированию / Редкол.: И. В. Бестужев-Лада (отв. ред.). — М.: Мысль, 1982. — 430 с.
22. Топузов О. М. Педагогічна прогностика: теоретико-методична основа прогнозування розвитку педагогічних наук і педагогічної практики / О. М. Топузов // Рідна школа. — 2014. — № 7. — С. 32–38.

References

1. Bibik N. M. Problemy naukovogho zabezpechennja modernizaciji zagaljnoji serednjoji osvity / N. M. Bibik // Pedagoghika i psykologhija. — 2008. — № 1. — С. 40–46.
2. Berezivsjka L. D. Zhurnal «Ridna shkola» jak dzherelo istoriji reformuvannja zagaljnoji serednjoji osvity v Ukraini: koncepciji i proekty / L. D. Berezivsjka // Pedagoghichni nauky: zb. nauk. pracj. — Vyp. 81. — Т. 1. — Kherson: Khersonskij derzhavnyj universytet; vyd. dim «Gheljvetyka», 2018. — С. 9–15.
3. Berezivsjka L. D. Reformuvannja shkiljnoji osvity v Ukraini u KhKh stolitti: monoghrafija / L. D. Berezivsjka; Instytut pedagoghiky NAPN Ukrainy. — K.: Boghdanova A. M., 2008. — 406 s.
4. Gershunskij B. S. Obrazovatel'no-pedagogicheskaja prognostika. Teorija, metodologija, praktika: ucheb. posob. / B. S. Gershunskij. — M.: Flinta: Nauka, 2003. — 768 s.
5. Derzhavna nacionaljna prohrama «Osvita». Ukrainja KhKh stolittja. — K.: Rajdugha, 1994. — 64 s.
6. Koncepcija serednjoji zagaljnoosvitnjoji shkoly Ukrainy // Informacijnyj zbirnyk Ministerstva osvity Ukrainy. — 1992. — № 4. — С. 4–29.
7. Kremenj V. Strukturna modernizacija osvity v konteksti cyvilizacijnykh zmin / V. Kremenj // Pedagoghika i psykologhija. — 2011. — № 2. — С. 5–13.
8. Mushka O. V. Analiz prohnostychnykh modelej rozvytku zagaljnoji serednjoji osvity, rozroblenykh u nezalezhnij Ukraini / O. V. Mushka // Anotovani rezultaty naukovo-doslidnoji roboty Instytutu pedagoghiky NAPN Ukrainy za 2017 r. — K.: Pedagoghichna dumka, 2017. — С. 47.
9. Mushka O. V. Prohnostychni modeli rozvytku zagaljnoji serednjoji osvity, rozrobleni v nezalezhnij Ukraini jak ob'jekt naukovogho analizu / O. V. Mushka // Anotovani rezultaty

naukovo-doslidnoji roboty Instytutu pedagoghiky NAPN Ukrainy za 2016 r. — K.: Instytut pedagoghiky, 2016. — S. 69–70.

10. Osvitni reformy: misija, dijsnistj, refleksija: monografija / za red. Vasylja Kremenja, Tadeusha Levovycjkogho, Viktora Oghnev'juka, Svitlany Sysojevoji. — K.: TOV «Vydavnyche pidpryjemstvo «Edeljvejs», 2013. — 460 s.
11. Pro vnesennja zmin do zakonodavchykh aktiv z pytanj zaghaljnoji serednjoji ta doshkilnoji osvity shhodo orghanizaciji navchaljno-vykhovnogho procesu: Zakon Ukrainy vid 06.07.2010 r. № 2442-VI [Elektronnyj resurs] / Verkhovna Rada Ukrainy // Oficijnyj sajt Verkhovnoji Rady Ukrainy. — Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2442-17>. — Nazva z ekrana.
12. Pro zaghaljnu serednju osvitu: Zakon Ukrainy vid 13.05.1999 r. № 651-KhIV // Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. — 1999. — № 28. — St. 230.
13. Pro Konceptiju zaghaljnoji serednjoji osvity (12-richna shkola): postanova Koleghiji Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, Prezydiji Akademiji pedagoghichnykh nauk Ukrainy vid 22.11.2001 r. № 12/5-2 [Elektronnyj resurs] // Osvita.ua. — Rezhym dostupu: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/2712/. — Nazva z ekrana.
14. Pro nacionaljnu doktrynu rozvytku osvity: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002 r. № 347-2002 [Elektronnyj resurs] / Prezydent Ukrainy // Oficijnyj sajt Verkhovnoji Rady Ukrainy. — Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347-2002>. — Nazva z ekrana.
15. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 23.05.1991 r. № 1060-KhII // Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. — 1991. — № 34. — St. 451.
16. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII // Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy. — 2017. — № 38-39. — St. 380.
17. Pro skhvalennja Konceptiji realizaciji derzhavnoji polityky u sferi reformuvannja zaghaljnoji serednjoji osvity «Nova ukrajinsjka shkola» na period do 2029 roku: Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.12.2016 r. № 988-r.; Konceptija [Elektronnyj resurs] / Kabinet Ministriv Ukrainy // Oficijnyj sajt Verkhovnoji Rady Ukrainy. — Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-r>. — Nazva z ekrana.
18. Puzikov D. O. Metodyka pidgotovky sub'jektiv osvitnoji dijalnosti do zastosuvannja teoretyčnoji modeli proghnozuvannja rozvytku zaghaljnoji serednjoji osvity / D. O. Puzikov. // Ukrajinsjkyj pedagoghichnyj zhurnal. — 2018. — № 2. — S. 75–82.
19. Puzikov D. O. Modelj proghnozuvannja rozvytku zaghaljnoosvitnjogho navchalnogho zakladu v systemi vnutrishnjoshkilnoji metodyčnoji roboty / D. O. Puzikov // Ukrajinsjkyj pedagoghichnyj zhurnal. — 2016. — № 4. — S. 86–93.
20. Puzikov D. O. Teoretyčna modelj proghnozuvannja rozvytku zaghaljnoji serednjoji osvity / D. O. Puzikov. // Ukrajinsjkyj pedagoghichnyj zhurnal. — 2017. — № 4. — S. 128–137.
21. Rabochaja kniga po prognozovaniju / Redkol.: I. V. Bestuzhev-Lada (otv. red.). — M.: Mysl', 1982. — 430 s.
22. Topuzov O. M. Pedagoghichna proghnostyka: teoretyko-metodyčna osnova proghnozuvannja rozvytku pedagoghichnykh nauk i pedagoghichnoji praktyky / O. M. Topuzov // Ridna shkola. — 2014. — № 7. — S. 32–38.

Мушка О.,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу інновацій
і стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України

ПРОГНОСТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ РАЗВИТИЯ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, РАЗРАБОТАННЫЕ В НЕЗАВИСИМОЙ УКРАИНЕ В СОДЕРЖАНИИ ПОСОБИЯ ПО ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ ПРОГНОЗИРОВАНИЮ ДЛЯ УЧИТЕЛЯ

В статье рассматривается проблема конструирования и отображения учебных материалов о прогностических моделях развития общего среднего образования, разработанных в независимой Украине в содержании пособия по педагогическому прогнозированию для учителя. Обосновано, что теоретическая и практическая подготовка учителя к прогнозированию развития системы общего среднего образования предусматривает усвоение им прогностических знаний и умений, связанных с анализом прогностических моделей развития общего среднего образования, разработанных в независимой Украине. Определено, что одним из оптимальных путей отображения этих учебных материалов является конструирование соответствующего параграфа (раздела) пособия по педагогическому прогнозированию для учителя. Определен и обоснован четкий перечень учебных материалов о прогностических моделях развития общего среднего образования, разработанных в независимой Украине, который целесообразно отразить в содержании пособия, их распределение по его текстовому и внетекстовому компонентам.

Ключевые слова: прогностическая модель; поисковый прогноз; нормативный прогноз; развитие системы общего среднего образования; учитель; пособие.

Mushka O.,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Research, Senior Research Officer
at the Innovations and Education Development Strategies Department
of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine

SECONDARY EDUCATION DEVELOPMENT FORECASTING MODELS DEVELOPED IN THE INDEPENDENT UKRAINE IN THE CONTENTS OF TEACHER'S PEDAGOGICAL FORECASTING MANUAL

The article reviews elaboration and reflection of educational materials on the secondary education forecasting models developed in the independent Ukraine in the contents of teacher's pedagogical forecasting manual. It is substantiated that theoretical and practical teacher's preparation for forecasting development of the secondary education system will involve his or her assimilation of forecasting knowledge and skills related to the secondary education development forecasting models developed in the independent Ukraine. It is determined that one of the best ways to display these educational materials is to construct a corresponding section (chapter) of the teacher's pedagogical forecasting manual.

The list of such educational materials, which is expediently reflected in the contents of the manual, is determined and substantiated, namely: historical phasing of the regulatory framework making of the Ukrainian secondary education system development, texts of policy documents extracts from this regulatory framework on the basis of which the reconstruction of these forecasting models took place; information on reconstructed forecasting models of the secondary education forecasting models developed in the independent Ukraine; terms, theoretical provisions for educational, pedagogical and didactic forecast, necessary for this information assimilation; questions, tests and tasks that will ensure this theoretical material conceptual lean and teacher's practical training.

It is determined that these materials reflection in the pedagogical forecasting manual will be carried out both in its textual and non-textual components.

The prospects of further research, regarding the creation and experimental testing of text and non-text materials about the secondary education development forecasting models developed in the independent Ukraine which will be included in the contents of the teacher's pedagogical forecasting manual prepared for publication.

Keywords: forecasting model; search forecast; normative forecast; secondary education system development; teacher; manual.

DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2018-21-283-294>

УДК 372.891

ВПЛИВ КОМПЕТЕНТІСНОГО ТА ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДІВ НА КОНСТРУЮВАННЯ ПІДРУЧНИКА З ЕКОНОМІКИ ПРОФІЛЬНОГО РІВНЯ НАВЧАННЯ

В. О. Надтока,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу навчання
географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України

e-mail: nvo127@ukr.net

В статті розглянуто особливості реалізації компетентісного та особистісно орієнтованого підходів на конструювання підручника з економіки профільного рівня. Виділено основні погляди на освітній процес у пропонованих підходах, що допомогло сформувати модель формування компетентності та виділити основну суть компетентності підприємливості та фінансової грамотності Тут розкрито основні аспекти суспільного